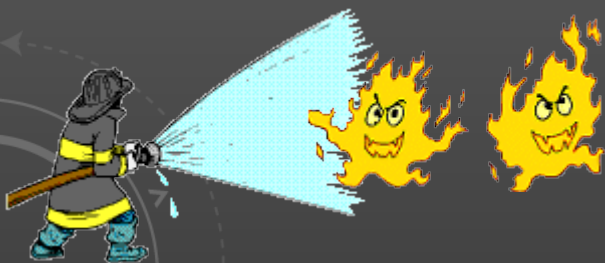

Szkolenie z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy

*dla strażaków ratowników OSP biorących bezpośredni udział
w działaniach ratowniczych oraz ćwiczeniach.*

Część I – Podstawa prawna, informacje ogólne

Tomasz Kubacki
Insp. ochrony przeciwpożarowej i BHP
tel. 660 725 741

e-mail: tomasz.kubacki@straztarnowopodgorne.pl
www.straztarnowopodgorne.pl

Podstawa prawna

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy strażaków jest:

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA SPRAW WEWNĘ TRZNYCH I ADMINISTRACJI

z dnia 31 sierpnia 2021 r.

**w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków
Państwowej Straży Pożarnej**

(Dz.U. 2021 poz. 1681)

Podstawa prawna

Rozporządzenie określa szczegółowe warunki bezpieczeństwa i higieny służby strażaków, z uwzględnieniem wymagań:

- **bezpieczeństwa i higieny służby w obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej;**
- **w zakresie wyposażenia strażaków w środki ochrony indywidualnej;**
- **w zakresie zabezpieczenia medycznego strażaków podczas akcji ratowniczej, ćwiczeń i szkolenia;**
- **bezpieczeństwa i higieny służby podczas akcji ratowniczej, ćwiczeń i szkolenia.**

Podstawa prawna

Na podstawie Ustawy o ochotniczych strażach pożarnych z dnia 17 grudnia 2021r.

(Dz.U. 2021 poz. 2490)

Do zadań ochotniczych straży pożarnych należy podejmowanie działań w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska przez:

- prowadzenie działań ratowniczych, udział w działaniach ratowniczych oraz akcjach ratowniczych, a także udział w działaniach prowadzonych przez inne służby, inspekcje i straże;***
- udział w działaniach ratowniczych i akcjach ratowniczych poza granicami kraju na podstawie umów międzynarodowych;***

Podstawa prawna

Na podstawie Ustawy o ochotniczych strażach pożarnych z dnia 17 grudnia 2021r.

(Dz.U. 2021 poz. 2490)

- **udział w alarmowaniu i ostrzeganiu ludności o zagrożeniach;**
- **udział w ochronie ludności;**
- **wykonywanie kwalifikowanej pierwszej pomocy;**
- **organizowanie ćwiczeń oraz udział w szkoleniach, ćwiczeniach i zawodach sportowo-pożarniczych organizowanych przez Państwową Straż Pożarną, gminę lub inne uprawnione podmioty;**
- **zabezpieczanie obszaru chronionego właściwej jednostki ratowniczo-gaśniczej Państwowej Straży Pożarnej, określonego w powiatowym (miejskim) planie ratowniczym;**

Podstawa prawna

Zasady przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych:

Do udziału w działaniach ratowniczych i akcjach ratowniczych jest uprawniony strażak OSP, który:

- **ukończył 18 lat, a nie ukończył 65 lat, z zastrzeżeniem art. 9 ust. 1,**
 - **posiada aktualne ubezpieczenie, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 2,**
 - **posiada aktualne orzeczenie lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań do udziału w działaniach ratowniczych,**
 - **odbył szkolenie z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy,**
 - **ukończył z wynikiem pozytywnym szkolenie podstawowe przygotowujące do bezpośredniego udziału w działaniach ratowniczych**
- zwany dalej „strażakiem ratownikiem OSP”.**

Podstawa prawna

Zasady przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych:

W ramach realizacji zadania własnego w zakresie ochrony przeciwpożarowej gmina zapewnia, stosownie do posiadanych sił i środków, ochotniczym strażom pożarnym:

- obiekty, tereny, pojazdy i sprzęt specjalistyczny, środki ochrony indywidualnej, umundurowanie i środki łączności oraz ich utrzymanie;**
- ubezpieczenie strażaków ratowników OSP i kandydatów na strażaków ratowników OSP oraz członków młodzieżowych drużyn pożarniczych i dziecięcych drużyn pożarniczych, w tym ubezpieczenie grupowe, od odpowiedzialności cywilnej i od następstw nieszczęśliwych wypadków, podczas wykonywania powierzonych zadań;**

Podstawa prawna

Zasady przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych:

W ramach realizacji zadania własnego w zakresie ochrony przeciwpożarowej gmina zapewnia, stosownie do posiadanych sił i środków, ochotniczym strażom pożarnym:

- badania lekarskie strażaków ratowników OSP przeprowadzane w celu stwierdzenia braku przeciwwskazań do udziału w działaniach ratowniczych;**
- badania lekarskie kandydatów na strażaków ratowników OSP przeprowadzane w celu stwierdzenia braku przeciwwskazań do udziału w szkoleniu podstawowym przygotowującym do bezpośredniego udziału w działaniach ratowniczych.**

Podstawa prawna

Zasady przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych:

- Obowiązku wynikającego z ust. 1 pkt 3 nie stosuje się w przypadku posiadania przez strażaka ratownika OSP równorzędnego i aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do udziału w działaniach ratowniczych.**
- Strażak ratownik OSP ma prawo do bezpłatnych okresowych badań lekarskich stwierdzających brak przeciwwskazań do udziału w działaniach ratowniczych.**
- Kandydat na strażaka ratownika OSP ma prawo do bezpłatnych badań lekarskich stwierdzających brak przeciwwskazań do udziału w szkoleniu podstawowym przygotowującym do bezpośredniego udziału w działaniach ratowniczych.**

Podstawa prawna

***Zasady przygotowania strażaków ratowników ochotniczych straży
pożarnych do udziału w działaniach ratowniczych:***

***Badania przeprowadza lekarz, o którym mowa w przepisach
wydanych na podstawie art. 229 § 8 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r.***

Kodeks pracy

(Dz. U. z 2020 r. poz. 1320 oraz z 2021 r. poz. 1162).

Czym więc jest bezpieczeństwo i higiena pracy ???

to stan warunków i organizacji pracy oraz zachowań strażaków ratowników OSP zapewniający wymagany poziom ochrony zdrowia i życia przed zagrożeniami występującymi w środowisku pracy.

(Termin zgodny z definicją normy PN-N 18001)

Bezpieczeństwo

stan niezagrożenia lub spokoju to stan powodujący zarówno poczucie braku zagrożenia jak i jego rzeczywisty brak.

Higiena pracy

to zespół warunków wpływających dodatnio na zdrowie ludzkie.

Bezpieczeństwo i higiena pracy ma na celu:

zapobieganie wypadkom przy pracy oraz zapewnienie nieszkodliwych dla zdrowia warunków pracy.

Ochrona pracy - zespół przepisów prawnych regulujących warunki pracy w celu ochrony życia i zdrowia ludzkiego w środowisku pracy oraz interesów strażaka ratownika.

Celem ochrony pracy - jest przede wszystkim zabezpieczenie strażaka ratownika przed niebezpieczeństwami wynikającymi z wykonywanej przez niego pracy poprzez zapewnienie odpowiednich jej warunków

***Praca strażaków ratowników zarówno z
Państwowej Straży Pożarnej
jak i
Ochotniczej Straży Pożarnej
jest jedną z najniebezpieczniejszych
i najtrudniejszych do oceny ryzyka dziedzin
bezpieczeństwa i higieny pracy.***

Kojarzona jest zazwyczaj z gaszeniem pożarów i chociaż stanowią one jeden z elementów codziennej pracy to obok udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych do zajęć strażaków należy także ewakuacja ludności z zagrożonego terenu, likwidacja zagrożenia wodnego, drogowego oraz likwidowanie wszelkich zagrożeń o charakterze chemicznym, radiologicznym.

Z pracą strażaków wiąże się duża ilość zagrożeń występujących podczas prowadzenia działań ratowniczo gaśniczych często w szkodliwych i gwałtownie zmieniających się warunkach.

Zagrożenia występują również podczas ćwiczeń indywidualnych i zbiorowych.

Niebezpieczeństwo pracy zwiększa fakt, że strażacy często nie są świadomi wszystkich zagrożeń, szczególnie gdy są wzywani do przypadków innych niż pożary, takich jak wypadki komunikacyjne, katastrofy przemysłowe, trzęsienia ziemi, powodzie, katastrofy ekologiczne.

Strażacy często wykonują czynności związane z dużym wysiłkiem fizycznym np. dźwiganie ciężkich przedmiotów w wysokiej temperaturze otoczenia a wszystko to przy obciążeniu odzieżą ochronną. Może to być przyczyną wyczerpania organizmu, urazów z przeciążenia, chorób układu krążenia.

Do najczęściej spotykanych zagrożeń występujących podczas różnego rodzaju akcji ratowniczych mogące powodować wypadki należą:

- **niskie stężenie tlenu w powietrzu – możliwość uduszenia,**
- **gorące powierzchnie, powietrze , gazy – możliwość poparzeń skóry oraz dróg oddechowych,**
- **szkło, metal oraz inne ostre przedmioty – możliwość wystąpienia urazów w wyniku ukucia lub przecięcia,**
- **spadające elementy konstrukcji (fragmenty sufitów, murów) – możliwość wystąpienia urazów w wyniku uderzenia lub przygniecenia,**
- **nieruchome, wystające elementy konstrukcji zwłaszcza przy złej widoczności spowodowanej dymem – możliwość urazów w wyniku uderzenia...**

Do najczęściej spotykanych zagrożeń występujących podczas różnego rodzaju akcji ratowniczych mogące powodować wypadki należą:

- **wypadki komunikacyjne podczas dojazdu do akcji – możliwość urazów,**
- **prąd elektryczny – możliwość porażenia w przypadku wadliwie działającego sprzętu elektrycznego lub niewłaściwego jego użycia,**
- **ulatniające się z uszkodzonej instalacji gazowej gazy – możliwość poparzeń i urazów na skutek pożaru i eksplozji,**
- **substancje chemiczne powstające podczas pożaru – możliwość ostrego zatrucia,**
- **śliska, nierówna nawierzchnia oraz drabiny, schody, dachy, zapadające się stropy – możliwość urazów w wyniku potknięcia, poślizgnięcia, upadku,**

Do najczęściej spotykanych zagrożeń występujących podczas różnego rodzaju akcji ratowniczych mogące powodować wypadki należą:

- **nadmierny hałas podczas akcji gaśniczych – możliwość uszkodzenia słuchu,**
- **wysoka temperatura panująca podczas pożaru – możliwość wystąpienia dyskomfortu cieplnego, przegrzania organizmu lub poparzeń,**
- **niska temperatura podczas prowadzenia akcji ratowniczych w okresie zimowym, szczególnie podczas akcji ratownictwa wodnego – możliwość odmrożeń, zapalenia oskrzeli i płuc,**

Do najczęściej spotykanych zagrożeń występujących podczas różnego rodzaju akcji ratowniczych mogące powodować wypadki należą:

- **niedobór tlenu oraz obecność tlenku węgla i innych produktów spalania w powietrzu którym oddycha strażak – możliwość niedotlenienia i śmierci na skutek uduszenia,**
- **różne związki chemiczne, na które strażak może być narażony podczas katastrof chemicznych – możliwość ostrych zatruć, poparzeń, zapaleń skóry,**
- **gazy utleniające się z nieszczelnych zbiorników instalacji technologicznych objętych pożarem – możliwość ostrych zatruć,**
- **środki pianotwórcze i inne materiały np. dezynfekcyjne – możliwość skórnych zmian uczuleniowych,**

Do najczęściej spotykanych zagrożeń występujących podczas różnego rodzaju akcji ratowniczych mogące powodować wypadki należą:

- **każdy możliwy czynnik biologiczny wywołujący choroby zakaźne, którego źródłem mogą być ratowane osoby lub zwierzęta,**
- **odpowiedzialność za bezpieczeństwo i zdrowie ludzi ratowanych a także współpracowników, świadomość zagrożenia własnego zdrowia i życia a także wydarzenia którym świadkiem jest strażak, zwłaszcza gdy dochodzi do śmierci osób ratowanych – **możliwość stresu pourazowego,****

Niedocenianie lub lekceważenie źródeł zagrożeń, braki w taktycznym i operacyjnym wyszkoleniu oraz brawura obniżają efektywność działań i znacznie zmniejszają bezpieczeństwo samych ratowników jak również osób poszkodowanych.

Należy zawsze pamiętać że istnieją sposoby postępowania podczas wykonywanych zadań interwencyjnych i szkoleniowych, które pozwalają w znaczny sposób ograniczyć zagrożenie i zapewnić prawidłowe ich wykonanie.

Niezbędnym i podstawowym warunkiem zapewniającym bezpieczeństwo strażaków jest ich zdyscyplinowanie.

Dyscyplina polega głównie na bardzo dobrej znajomości swoich obowiązków, przestrzeganiu obowiązujących przepisów i zasad bhp, postanowień regulaminów i instrukcji oraz przestrzeganiu poleceń przełożonych.

Dyscyplina polega również na zdobyciu prawidłowych umiejętności i nawyków w obsługiwaniu sprzętu i wyposażenia technicznego, na spostrzegawczości, wnikliwej ocenie i szybkiej reakcji na niebezpieczeństwo.

W przypadku strażaków ochotników od momentu ogłoszenia alarmu są oni narażeni na sytuacje zagrażające ich zdrowiu, a nawet życiu już podczas samego dojazdu do strażnicy.

Dlatego bezwarunkowo należy wystrzegać się brawury oraz braku zdrowego rozsądku !!!

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA W STAŻNICACH

Podczas korzystania z ześlizgu należy przestrzegać następujących zasad:

- **ześlizgi mogą być używane wyłącznie w czasie alarmów lub szkolenia**
- **zabrania się:**
 - **korzystania z ześlizgów w uzbrojeniu osobistym,**
 - **bezwzględnie w odzieży osłaniającej tułów i kończyny**
- **wyłącznie w sytuacji, gdy na słupie ześlizgu lub na poduszce amortyzacyjnej nie znajduje się inny strażak**

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA W STAŻNICACH

W pomieszczeniach obiektu przeznaczonych dla załogi podziału bojowego nie instaluje się:

- progów w drzwiach,***
- drzwi wahadłowych,***
- drzwi wyposażonych w zamki powodujące zaczepianie się o nie***

Dopuszcza się montowanie drzwi przeszklonych szkłem niepowodującym urazów po jego stłuczeniu oraz oznakowanych na powierzchni przeszklonej w sposób widoczny.

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA W STAŻNICACH

GARAŻE

Garaże w strażnicach wyposaża się:

- *instalację grzewczą zapewniającą utrzymanie temperatury w jego wnętrzu nie niższej niż + 5°C,*
- *mechaniczną instalację wyciągu spalin*

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA W STAŻNICACH

GARAŻE

Pojazdy znajdujące się w garażu ustawia się wyłącznie na wyznaczonych dla nich stanowiskach i podłącza się do instalacji wyciągu spalin.

Granice stanowiska w garażu oznacza się na powierzchni podłogi pasem koloru białego o szerokości 0,1m.

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA W STAŻNICACH

GARAŻE

Pomiędzy stanowiskiem a ścianami lub elementami konstrukcyjnymi garażu, jak również za i przed pojazdem, zapewnia się przejście o szerokości nie mniejszej niż 1,2 m;

Odstępy pomiędzy pojazdami umożliwiają swobodne otwieranie drzwi pojazdów.

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA W STAŻNICACH

GARAŻE

Elementy konstrukcyjne, zapadki drzwi garażowych i inne elementy stwarzające możliwość uderzenia lub potknięcia się o nie oznacza się przemiennymi, żółto-czarnymi, ukośnymi pasami ostrzegawczymi.

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA W STAŻNICACH

GARAŻE

W garażach przed uruchomieniem silników włącza się instalację wyciągu spalin, a w razie jej niesprawności lub braku – nie uruchamia się silników przed otwarciem bram garażowych oraz ogranicza się pracę silników do niezbędnego minimum.

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA W STAŻNICACH

W obiektach przeznaczonych dla jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej, strażakom zapewnia się:

pomieszczenia i urządzenia higieniczno-sanitarne;

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA W STAŻNICACH

Do pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych, o których mowa, stosuje się wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy

(Dz. U. z 2003 r. poz. 1650, z 2007 r. poz. 330, z 2008 r. poz. 690 oraz z 2011 r. poz. 1034).

Obiekty przeznaczone dla jednostek OSP wyposaża się w środki niezbędne do udzielenia pierwszej pomocy.

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA STRAŻATKÓW RATOWNIKÓW OSP

Strażak w ramach pełnienia swoich obowiązków:

- sprawnia sprzęt, stosuje środki ochrony indywidualnej i wyposażenie osobiste i używa ich zgodnie z przeznaczeniem i instrukcją użytkowania,***
- wykonuje czynności ratownicze i bierze udział w ćwiczeniach i szkoleniu w kompletnej odzieży specjalnej oraz wykorzystaniem wymaganych środków ochrony indywidualnej i wyposażenia osobistego,***

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA STRAŻATKÓW RATOWNIKÓW OSP

Strażak w ramach pełnienia swoich obowiązków:

- ***utrzymuje w stanie sprawności przydzieloną odzież specjalną, środki ochrony indywidualnej i wyposażenie osobiste,***
- ***niezwłocznie zgłasza stwierdzone uszkodzenia oraz braki w przydzielonym sprzęcie, środkach ochrony indywidualnej i wyposażeniu osobistym,***

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA STRAŻATKÓW RATOWNIKÓW OSP

Strażak w ramach pełnienia swoich obowiązków:

- ***niezwłocznie zgłasza niedyspozycje psychofizyczne oraz powstałe urazy,***
- ***utrzymuje włosy i zarost w stanie umożliwiającym pracę w sprzęcie ochrony układu oddechowego oraz bezpieczną obsługę sprzętu.***

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA STRAŻATKÓW RATOWNIKÓW OSP

Strażak w ramach pełnienia swoich obowiązków:

Umundurowany strażak ratownik

nie nosi dodatkowych elementów, biżuterii i ozdób, które w czasie prowadzonej akcji

ratowniczej, ćwiczeń i szkolenia mogą powodować zagrożenia dla zdrowia lub życia strażaka.

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA STRAŻATKÓW RATOWNIKÓW OSP

Do akcji ratowniczej dopuszcza się strażaka ratownika, który:

- ukończył 18 lat, a nie ukończył 65 lat,***
- posiada aktualne ubezpieczenie,***
- posiada aktualne orzeczenie lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań do udziału w działaniach ratowniczych,***
- odbył szkolenie z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy,***
- ukończył z wynikiem pozytywnym szkolenie podstawowe przygotowujące do bezpośredniego udziału w działaniach ratowniczych.***

WYMAGANIA BEZPIECZEŃSTWA STRAŻATKÓW RATOWNIKÓW OSP

W przypadku wystąpienia zagrożeń wypadkowych, związanych z niewłaściwym zachowaniem, brawurą, lekceważeniem przepisów i zasad bezpieczeństwa, bezpośredni przełożony lub osoba nadzorująca:

- przerywa wykonywane czynności i zwraca uwagę na istniejące zagrożenia;***
- odsuwa od wykonywanych czynności osoby rażąco łamiące przepisy i zasady bezpieczeństwa.***

Opracowano na podstawie:

- *Ustawa z dnia 24 sierpnia 1997r o ochronie przeciwpożarowej (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 869),*
- *Ustawa z dnia 17 grudnia 2021r. o ochotniczych strażach pożarnych (Dz.U z 2021r. Poz. 2490),*
- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 sierpnia 2021r. W sprawie szczególnych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. 2021 poz. 1681),*
- *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. z 2003 r.1650 z późn. zm.)*
- *System szkolenia członków ochotniczych straży pożarnych biorących bezpośredni udział w działaniach ratowniczych,*
- *Materiały informacyjne CENTRALNEGO INSTYTUTU OCHRONY PRACY I PAŃSTWOWEGO INSTYTUTU BADAWCZEGO - Międzynarodowa Karta Charakterystyki Zagrożeń w zawodzie Strażak,*
- *Materiały dydaktyczne Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej,*
- *Materiały dydaktyczne Szkoły Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu,*

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ